

ANDRUS KIVIRÄHK

Éjszakai ügyelet

■ Malle még középiskolás volt, de mert orvosnak készült, az iskolai szünetekben minden szabad idejét kórházi gyakorlattal töltötte. Egyszerű feladatokat kapott, reggel kiosztotta a betegeknek a hőmérőt, és megmérte a vérnyomásukat. Időnként éjszakai ügyeletre is bent maradt, persze több gyakorlott nővérrel együtt.

A kórházi munkát fontosnak és izgalmasnak tartotta, az orvosok és a nővérek pedig olyan barátságosan viselkedtek vele, mintha édes gyermekük volna, csupán Riivo, egy fiatal orvos méregette furcsán. Malle hamar rájött, mi járhat Riivo fejében, de nem sokat törődött vele. Csak nem fog a fiatal orvos mások előtt és fényes nappal erőszakoskodni. Éjszakai műszakot pedig Malle olyankor nem vállalt, amikor Riivo ügyelt. Mert hogy okos lány volt.

Így Riivo hiába meresztett rá nagy szemeket, hiába hívta időnként kávézni, a kávé az orvosi szobában fogyasztották el, ahol rajtuk kívül általában több orvos tartózkodott, az idős professzor is gyakran benézett, ezért a kávézás valóban csak a kávé elfogyasztását jelenthette. Megitták, elöblítették a csészét a mosdóban, megköszönték, és visszatértek a munkájukhoz.

Malle meg volt elégedve.

Egyik éjszaka ismét ő ügyelt. A gyakorlottabb nővérek és az orvosok már szundikáltak, de Malle szemére sehogy sem jött álom. Kisurrant a nővérszobából, végiglopakodott a néma folyosón. Ünnepeles és kissé kihalt volt minden. A kórtermekből kihallatszott a betegek horkolása. Az egyik ajtó résnyire nyitva maradt, Malle bedugta a fejét a résen. A legközelebbi ágyban egy öregasszony feküdt a hátán, tátva volt a szája, és rettentő hangosan horkolt. Mallét mulattatta a látvány. Már-már becsukta az ajtót, és indult volna tovább, amikor új, különös hang vegyült a horkolásba – mintha valaki hegedűt cincogatna.

– Ugyan hogy lehetne hegedű?! – Malle a gondolatot is képtelenségnek találta. – Biztosan hörög! Lehet, hogy haldoklik!

Érezte, milyen vadul kalapál a szíve. Mióta itt dolgozik, még senki sem halt meg az osztályon, itt nem feküdtek súlyos betegek, senki nem lebegett élet és halál között. Malle először arra gondolt, hogy riadóztatja a többi nővért, de aztán elszégyellte magát. Lehet, hogy nem is olyan komoly a helyzet. Aki ismeri az öregasszonyokat, jól tudja, hogy álmukban néha furcsa hangokat adnak. Mallének eszébe jutott, mit mesélt annak idején egyik osztálytársnője a nagyanyjáról az általánosban. Azt, hogy a nagyanyja álmában morog és ugat. Malle ugyan nem adott hitelt a szavainak, de hát ki tudhatja? Lehet, hogy igaza volt az osztálytársának. Biztos, ami biztos, belopózott a kórterembe, az öregasszony ágyához lépett, és feszülten hallgatózott.

Ez bizony hegedűszó! Nem egy Stradivari hangja, de táncmuzsikához megfelel.

Malle lehajolt és belenézett a néni tátott szájába.

Először csak a nyelvét látta, két fogát, aztán a garatját, majd minél alaposabban nézelődött, annál inkább az volt az érzése, hogy odabent valami mozog. Mi-

vel egyetlen konkrét pontra összpontosított, szeme bepárásodott az erőlködéstől, de egyszer csak olyasmi történt, mint mikor a színházban felmegy a függöny.

Megszámlálhatatlanul sok törpét látott a színpadon.

Kétség nem férhetett hozzá, a törpék mulattak. Egyikük álla alá szorította a hegedűt – ő csalta ki a nyírettyűből azokat a hangokat, amelyek lekötötték Malle figyelmét. Mások táncoltak, birkóztak, ettek, ittak. Öltözékük régimódi volt, viselkedésük nyers és faragatlan. Fogukkal marcangolták a húst, fazékból itták a levest. Birkózás közben alattomos cselekhez folyamodtak, hüvelyujjukkal megpróbálták kinyomni egymás szemét, egymás arcába haraptak. És ami a legfurcsább, senki sem tette szová álnokságaikat, ellenkezőleg, a közönség szinte hergelte a kakaskodókat, dühödten kiáltoztak. Malle az öregasszony szájához hajolt, hogy jobban halljon. Éles, sivító hangokat hallott:

– Nűúr, Nűúr! Fundin! Nordri! Szidri!

Kiáltásaikból Malle egy kukkot sem értett. Az öregasszony viszont megmozdult, becsukta a száját, és fölébredt. Néhány másodpercig csodálkozva meredt Malléra.

– Aludjon, aludjon, csak ellenőrzöm, minden rendben van-e... – nyögte ki végre a lány.

Az öregasszony azonban megkérte, hozzon egy bögre vizet, amit Malle be is hozott. A néni illőn Isten áldását kérte rá, úgy köszönte meg a segítséget. Malle kisurrant a kórteremből.

Reggelig nem bírt elaludni. Mi lehetett ez? Lázálom? Kísértetjárás? Egyáltalán, honnét kerülnek ezek a törpék az öregasszony torkára? És hogy férnek el odabent? Vagy talán nem is hús-vér öregasszonnal van dolga, hanem... micso-dával is? Ember formát öltött méhkassal, amelyet tündérek (ufó-lakók?) hoztak létre maguknak? Malle látott már ilyesmit moziban, igaz, fantasztikus filmekben. De hát nem fantasztikum az egész élet?!

Hiába próbálta lebeszélni a többi nővér („Te gyerek, minek töröd magad annyira?!”), Malle másnap éjszaka is bent maradt ügyeletre. Ez fölébresztette Riivo gyanúját.

– Látom, nagyon tetszik az éjszakai ügyelet – jegyezte meg. – Áru!d már el, mivel foglalatokszd éjszaka!

– Ügyelek – válaszolta Malle, de látta, hogy Riivo nem hisz neki. Ez azonban Mallénak édesmindegy volt, ha nem hiszi, nem hiszi. Higgye csak azt, hogy az orvosokkal cicázik.

Szerencsére megint nyugodt éjszaka volt, a sok nővér hamar elszenderült. Malle gyorsan kisurrant, és ismét belopódzott abba a kórterembe, ahol az öregasszony feküdt. Szerencséje volt, most is aludt, és minő boldogság, tátott szájjal horkolt! Malle menten a szájába nézett.

A törpéket szinte azonnal fölfedezte. A multság láthatóan véget ért, a férfiak épp egy elejtett őstulkot nyúztak. Heves harcot folytathattak vele, mert néhány súlyosan sérült törpe még mindig fel-alá támolygott, mellén mély, szarv ütötte sebbel. Az egyik emberke, akinek a tulok szétlaposította a lábát, egy kövön ült, és üvöltött, összeroncsolt lábát egy nagy és éles kővel épp két társa amputálta. A megmaradtak annál jobb hangulatban voltak, alighanem előre örültek a kezdődő ünnepi lakomának. A halott vadászokat máglyára rakták, és tüzet gyújtottak alattuk, később a tulok is a máglyára került. Amíg az állat sült, a törpék nagy kupákból ittak, zajongtak, kakaskodtak. Előkerült a hegedű is.

Az anyóka egész éjjel békésen aludt, így Malle reggelig tanulmányozhatta a törpék életét. Lába megmacskásodott ugyan a sok álldogálástól, nyaka is elgémberedett, de ő rá sem rántott. Hat óra körül a néni megmozdult, halkán fölajdult, és nagyot cuppantott, Mallének azonban sikerült időben kiosonnia a kórteremből.

Mire az orvosok bejöttek a kórházba, Malle a nővérszobában ült, és álmosan kávézott. Karikás szeme elárulta, hogy már két éjszaka nem aludt.

Riivo melléje ült.

– Nos, kivel töltötted az elmúlt éjszakát? – kíváncsiskodott.

– A törpékkel – válaszolta Malle. Istenem, de unalmas alak ez a Riivo!

A férfi közelebb csúszott, és a fülébe súgta:

– Ma én vagyok ügyeletben! Látogass meg!

– Dehogyan látogatlak. Jobban szeretem a törpéket – közölte Malle, és fölállt.

Hazament, estig aludt. Már rendbe szedte magát, és épp indulni akart, amikor eszébe jutott, hogy ma Riivo is ügyeletes.

– Ugyan, mi bajom történhetne – döntötte el hamarjában. – Ott van a többi nővér, meg a betegek. Ha kell, sikítok.

Szerencséjére Riivónak azon az éjszakán egyetlen szabad perce sem maradt. Az egyik beteg váratlanul eszméletét veszítette, így a fiatal orvost teljesen lekötötték a tennivalók. Az idős professzor is kénytelen volt bent maradni éjszakára. Malléra nem volt szükség, ellenkezőleg, útjában volt a többieknek. Ezért haladéktalanul kiosont kedvenc öregasszonyához.

De a törpék országában közben elromlott az idő, sűrűlt a szél, az apró emberkéék méhkaszerű házukban üldögéltek. Egyetlenegyszer szaladt csak ki egyik törpe az udvarra, hogy a kútnál megmerítse a vödört, majd visszasietett a szobába. És mert Malle ezt nem találta elég szórakoztatónak, távozni akart, ám ekkor valaki megfogta a vállát.

Riivo! Nem, nem ő volt az! Hanem az idős professzor. Malle elpirult, nem tudta, mit hozzon fel mentségére.

De az Öreg nem kíváncsiskodott. A jóízűen horkoló öregasszonyra mutatott, és megkérdezte:

– Gnómok?

– Törpék – válaszolta Malle meglepetten. – Talán már ön is látta őket, professzor úr?

– Hát persze – válaszolta a professzor. – Sőt nem csak őket.

– Hanem kiket?

– Nos... - kezdte a professzor, és Mallét magával húzta a kórterem túlsó végébe, ahol egy testes nő aludt. – Például ezeket... – Az alvó nő fogai közé dugott egy kanalat, és óvatosan szétfeszítette a száját. Nem ébredt fel. – A látvány ugyan ma már közletről sem olyan, amilyen régen volt, de mégis. Nézze!

Malle bekukucskált a tátott szájba. Időbe telt, mire fölfedezte a kérdéses objektumot. Romokat látott, nagy valószínűséggel egy város maradványait. A romok közt emberek jártak-keltek, nézelődtek és keresgéltek; amit találtak, nagy edényekbe rakták. A jobb sarokban két tevé várakozott.

– Romok – állapította meg Malle.

A professzor szomorúan bólintott.

– Azok, de ha tudná, milyen gyönyörű város állt itt valaha! És hogy milyen csodás árukkal kereskedtek! Azt követően, hogy ez a nő bekerült a kórházunkba, minden éjszaka bejöttem hozzá, hogy megcsodáljam. Később a város hódítók

martalékává vált, folyóújtották a díszes épületeket, leszaggatták a pompás szótteseket, a piacot kifosztották, a lakosságot lemészárolták. Micsoda barbárság!

– De hát kik lehettek? – rémüldözött Malle.

– A törökök. Saját szememmel láttam.

A professzor összezárta a korpulens asszony száját.

– Hát igen, ma már szomorú, igen szomorú látvány – motyogta rosszkedvűen.

– Professzor úr, mindenkinek... úgy értem, minden embernek rejt valamit a szája? – kérdezte Malle izgatottan. – Az enyém is?

A professzor széttárta a karját.

– Ezt látatlanban nem tudnám megmondani. Mindenkié aligha. Mert hány civilizáció pusztult már el?! Ahogy az iménti város is – múlnak az évek, leomlanak a falak, homok temeti be a legutolsó rózsákat, azután vége. Hol vannak a maják, az aztékok templomai? Ebben a kórteremben is mindössze két beteg van, akinek talál a szájában látnivalót. Én csak tudom. Ha új beteg érkezik, rögtön megvizsgálom. Nyissa ki a száját, Malle!

A professzor Malle szájához hajolt, orra csaknem érintette a lány ajkát.

– Nem látok semmit – állapította meg. – De ne szomorkodjék, ez természetes, a világ hét csodájából is csupán egy maradt fenn. Minden nem őrződhet meg ennyi ideig. De nézzen az én számba!

Malle félnék pillantást vetett a professzor torkára. Előbb csak egy hajót látott, később a fedélzeten szorgoskodó matrózokat is meg tudta egymástól különböztetni. A kapitány fontoskodva járkált föl és alá távcsővel a kezében, és osztogatta a parancsokat. Az egyik matróz nyilván súlyos kihágást követett el, mert társai a keresztvitorla rúdjáról készültek fölakasztani. A lelkész az elítélt szájához tartotta a bibliát. Malle mohón nézte a szomorú jelenetet.

– Önnek egy hajó van a szájában, professzor úr! – közölte, majd visszahúzta a fejét.

– A Santa Maria! – súgta büszkén a professzor.

– Kolumbusz?

– Ó. Most van úton Amerika felé, számításaim szerint az út legfeljebb két héttig tarthat. És akkor megpillantom végre az indiánokat.

– Tükörből?

– Tükörből.

A professzor megpaskolta Malle vállát.

– Most mennem kell – szólt. – Maga csak nézelődjék. Holnap új beteget hoznak, reménykedjünk, hogy egyszer még egy koronás főhöz is lehet szerencsénk!

A professzor szeme csillogott, ahogy elhagyta a kórtermet. Mallének sem volt kedve maradni. A folyosóra lépve azonban Riivóba ütközött.

– Szóval a professzor az a bizonyos törpe! – jegyezte meg ironikusan.

– Miről beszélsz?

– Láttam, hogy csókolóztatok! – suttogta Riivo gonoszkodva. – Nem is tudtam, hogy ennyire kedveled az öregurakat! Akkor hát ellenem végképp nem lehet kifogásod. Gyere!

– Hova?

Válasz helyett a férfi magával rántotta Mallét a kötözőbe, és gyorsan bezárta az ajtót. Malle szégyellten kiabálni, igyekezett némán kiszabadítani magát – erős lány volt, könnyen nem gyűrhetette le senki. Köpenyéről pattogtak a gombok – aztán váratlanul megbotlott és elesett. Esés közben Riivot is magával rántotta. Ne-

ki nem esett baja, a férfi azonban beütötte fejét az ágy fémkeretébe, és elveszítette az eszméletét. Malle megijedt.

Rémülten paskolta Riivo arcát, amitől kinyílt a szája. Malle nem tudott ellenállni a kísértésnek, bekandikált a tátott férfiszájba.

Tizenkét mellvértet viselő férfit pillantott meg. Nagy, kerek asztal körül ültek, hosszú, fehér szakálluk volt, és valamennyien aludtak. Egyikük hirtelen fölneézett, és átható pillantást vetett Malléra.

– *We must come?* – kérdezte. – *Is England in danger?*

– *No!* – vágta rá Malle riadtan.

A szakállas fej előrehanyatlott, a férfi aludt tovább.

Malle a kötözöben hagyta Riivót. A nővérszobában kivett egy doboz túrókrémet a hűtőből, és jóízűen elfogyasztotta. Azután törni kezdte a fejét.

Reggelre meghozta a döntést. Fogorvos lesz!

– Fogorvos? – ismételte meg csodálkozva az apja, amikor beszámolt neki elhatározásáról. – Nem is rossz, hiszen egy fogorvos jól keres.

Malle mosolygott. Csaknem remegett a gyomra az édes izgalomtól, mert már most arra a percre gondolt, amikor a paciens szuvas foga mögött megpillantja Maria-Antoinette levágott fejét.

Jávorszky Béla fordítása

■ Andrus Kivirähk (1970, Tallinn) prózaíró. Hosszú ideig újságíró volt. Elbeszélései, regényei tele vannak mitikus, mesészerű, folklorisztikus, erősen groteszk elemekkel. Hazájában igen népszerű szerző, drámaíróként is. Főbb művei: *Pagari piparkook* (A pék mézeskalácsa, elbeszélések, 1999), *Liblikas* (A lepke, regény, 1999), *Rehepapp* (2000, magyarul: *Ördögös idők*, 2004). Itt közölt elbeszélése (*Öövalves*) 1999-es kötetéből való.

